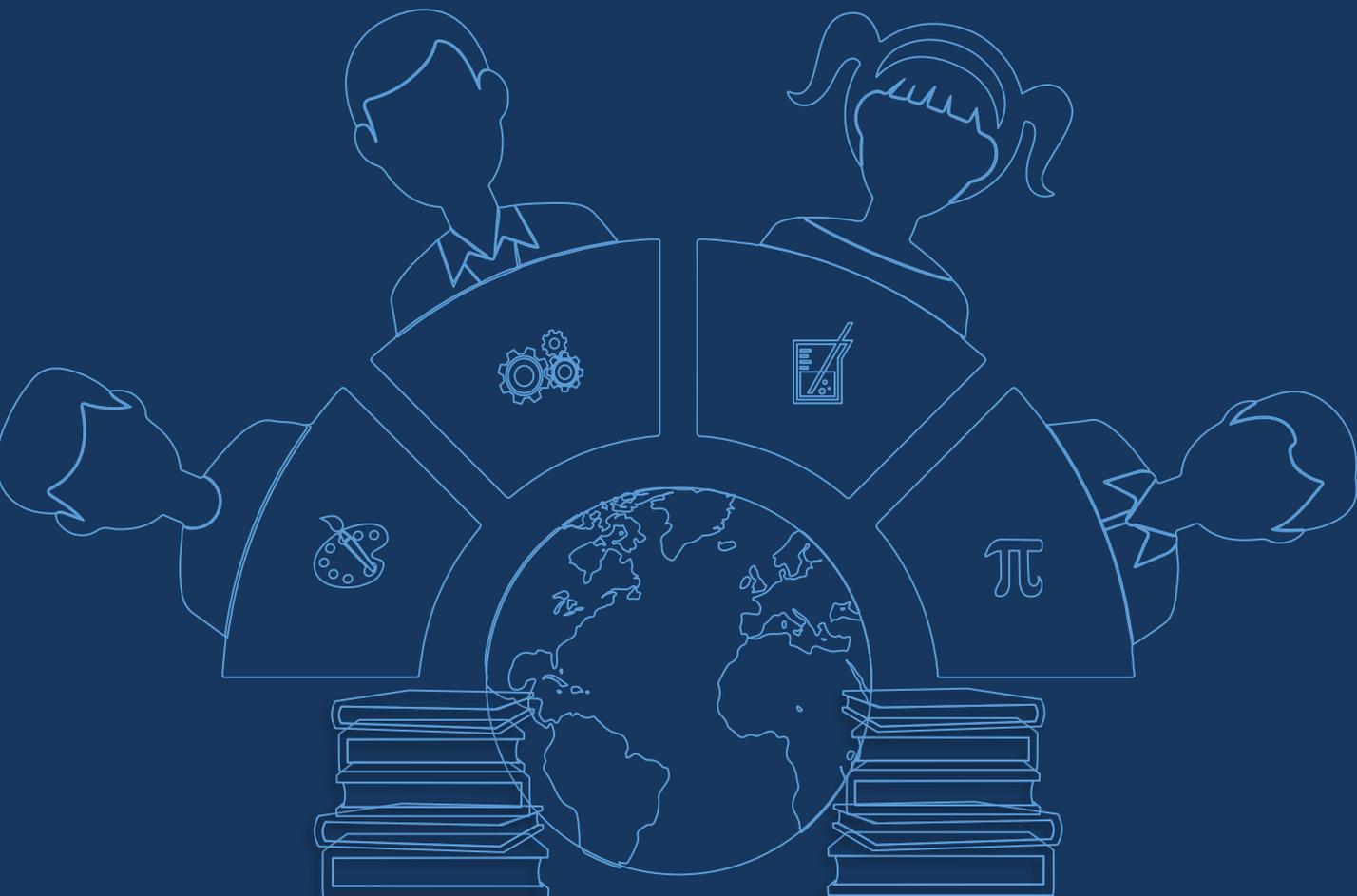

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР

БОЛОВСРОЛЫН ЗЭЭЛИЙН САНГИЙН 2017-2024 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ГҮЙЦЭТГЭЛ, ҮР ДҮН

АУДИТЫН ТАЙЛАНГААС

БОЛОВСРОЛЫН ЗЭЭЛИЙН САНГИЙН 2017-2024 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ГҮЙЦЭТГЭЛ, ҮР ДҮН

Засгийн газрын 1997 оны 179 дүгээр тогтоолын 1-д “Дотоод, гадаадын их, дээд сургууль, коллежид дипломын болон бакалаврын боловсрол эзэмшигчдийг төлбөртэйгөөр суралцуулж байх”, 3-т “Суралцагчдад хөнгөлөлттэй зээл олгох, буцалтгүй тусламж үзүүлэх “Сургалтын төрийн сан”-г Гэгээрлийн яамны харьяанд ажиллуулах шийдвэрийг гаргажээ.

Засгийн газрын 2016 оны 111 дүгээр тогтоолоор Сургалтын төрийн санг “Боловсролын зээлийн сан” болгон өөрчилж, ”Боловсролын зээлийн сан”-ийн дүрэм, сангийн “Удирдах зөвлөл”-ийн бүрэлдэхүүнийг тус тус баталсан байна

Засгийн газраас хуулийн этгээдийг байгуулаагүй, сангийн тогтолцоо, зорилго, төрийн үйлчилгээ үзүүлэх хууль, эрх зүйн зохицуулалт сул байна

Засгийн газраас хуулийн этгээдийг байгуулаагүй, сангийн тогтолцоо, зорилго, төрийн үйлчилгээ үзүүлэх хууль эрх зүйн зохицуулалт сул байна

Салбарын сайдаас 2016-2024 оны хооронд Сангийн бүтэц, орон тоог батлахдаа тухайн нэгжид хамаарах албан тушаалтны нэр, чиг үүргийг орхигдуулсан байна

Сангийн ажлын алба нь улсын бүртгэлд хариуцлагын хосолмол хэлбэрээр бүртгэлтэй

Боловсролын зээлийн сангийн төрөөс үзүүлэх үйлчилгээнд их хэмжээний зардал гарсан ч үр нөлөө бага

Боловсролын зээлийн сангийн тогтолцоог салбарын хуульд тусгаагүй, зорилгыг бүрэн тодорхойлж чадаагүй байна

Ажлын байрны тодорхойлолт батлаагүй (2017–2019)

Тусгай сангаас үзүүлэх үйлчилгээ, үйл ажиллагааг зохицуулсан Засгийн газраас баталсан журмын олон удаагийн өөрчлөлтөөс сангийн эрх зүйн актын зохицуулалт тогтворгүй

“Хөдөлмөрийн дотоод журам”-д зарим нэгжийн чиг үүргийг тусгаагүй (2017-2019)

2024 оноос байгуулсан “Орон тооны бус зөвлөл”-ын үйл ажиллагааны үр дүн сул

Томилгоо, чөлөөлөлт их, хүний нөөц тогтворгүй

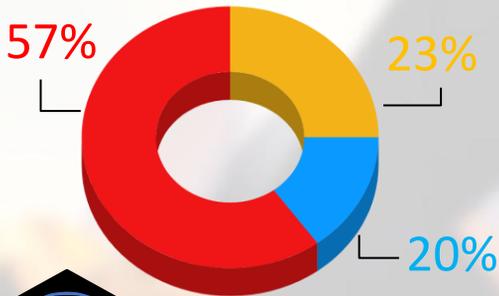

Удирдах зөвлөл” үүргээ хэрэгжүүлээгүй, хяналт алдагдсан

БОЛОВСРОЛЫН ЗЭЭЛИЙН САНГИЙН 2017-2024 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ГҮЙЦЭТГЭЛ, ҮР ДҮН

НИЙТ САНХҮҮЖИЛТИЙН 57 ХУВИЙГ БУЦАЛТГҮЙ ТУСЛАМЖ ЭЗЭЛЖ, ГАДААДЫН СУРГАЛТЫН ТӨЛБӨРИЙН ЗЭЭЛИЙН ЭРГЭН ТӨЛӨЛТ 1.5 ХУВЬТАЙ, 11.2 САЯ АМ.ДОЛЛАРЫН ЗЭЭЛИЙГ ҮНДЭСЛЭЛГҮЙ ЧӨЛӨӨЛСӨН БАЙНА

Буцалтгүй тусламж буюу тэтгэлэг

Дэлхийн шилдэг их сургуулийн зээл

Оюутны хөгжлийн зээл

- Засгийн газар жил бүрийн зээлийн хэмжээг **ялгавартай** тогтоох үүргээ хэрэгжүүлээгүй
- Зээл чөлөөлөх шийдвэрүүдийн ихэнх нь **хуульд нийцээгүй**
- “Суралцагчид тэтгэлэг, зээл олгох журам” **хуультай нийцээгүй**
- Амьжиргааны **зардлын дээд хязгаар тогтоогоогүйгээс** төсөвт нэмэлт **эрсдэл үүссэн**

78%

22%

Үндэслэлгүй чөлөөлсөн

Нас барсан
Хөгжлийн бэрхшээлтэй

Салбарын сайд 2017-2024 оны хооронд **487** суралцагчийн 16,1 сая ам.долларын чөлөөлт хийснээс **381** суралцагчийн 11,233.2 ам.долларын **чөлөөлт шаардлага хангаагүй** байна

1.5%

Гадаадын их, дээд сургуульд Боловсролын зээлийн сангийн зээлээр 2017-2024 оны хооронд нийт 113,595.7 сая төгрөгийн санхүүжилт олгосон ч **зээлийн эргэн төлөлт 1.5 хувьтай**

БОЛОВСРОЛЫН ЗЭЭЛИЙН САНГИЙН 2017-2024 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ГҮЙЦЭТГЭЛ, ҮР ДҮН

Сонгон шалгаруулалт

2017–2023 оны сонгон шалгаруулалтын баримт **нотолгоо байхгүй**

2023 онд бүртгүүлсэн иргэдийн **үнэлгээ баримтжуулагдаагүй**

Сайд онооны эрэмбэ, хяналтын тоог үл харгалзан **шийдвэр гаргасан**

Тэнцээгүй иргэдийг ч суралцуулахаар болсон

Гэрээний хэрэгжилт

22 удаагийн тушаалаар **гэрээ сунгах, сургууль/мэргэжил солих, нэр өөрчлөх** шийдвэрүүд гарсан

Тэргүүлэх, эрэлттэй мэргэжлээр суралцах **шаардлагыг хангаагүй**

Давхар тэтгэлэг олгосон

Барьцаа хөрөнгө нь сургалтын төлбөрийн **зээлийн дүнд хүрэхгүй, гэрээ, хувийн хэрэг дутуу**

*Сангийн мэдээллийн нэгдсэн сан бүрдээгүй, ашиглаж буй цахим систем нь интеграци, автоматжуулалт дутмагаас **мэдээллийн үнэн зөв, найдвартай байдалд эрсдэл** үүсэж байна.*

*Боловсролын зээлийн сангийн мэдээлэл Монгол банкны зээлийн **мэдээллийн санд бүрэн, үнэн зөв бүртгэгдэхгүй** байна*

*Засгийн газар дэлхийн шилдэг их сургуулиудад суралцуулах мэргэжлийн чиглэлийг тухай бүр олон нийтэд зарласан ч **нийтэд хүртээмжтэй биш** байсан.*

*Сургалтын зээл, тэтгэлгийн сонгон шалгаруулалтын ил тод байдал алдагдсан нь **үнэлгээ, шийдвэрийн үндэслэлийг хянах боломжгүйд** хүргэсэн байна*

БОЛОВСРОЛЫН ЗЭЭЛИЙН САНГИЙН 2017-2024 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ГҮЙЦЭТГЭЛ, ҮР ДҮН

ДҮГНЭЛТ

Сангийн хууль, эрх зүйн орчин, боловсон хүчний тогтвортой байдал:

1. Засгийн газраас Боловсролын зээлийн сангийн ажлын албыг байгуулаагүй, тусгай сангийн зорилгыг бүрэн тодорхойлж чадаагүй, хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлд санг “ТБАГ”, “УТҮГ” гэсэн тусдаа хариуцлагын хэлбэрийг хамтатган бүртгүүлсэн байна

2. “Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулиар “Боловсролын зээлийн сан”-ийн ажлын албаны үйл ажиллагааны зориулалтыг тодорхойлсон ч Боловсролын ерөнхий хуульд сангийн тогтолцоог хуульчлаагүй, бусад хууль хоорондын уялдаа хангагдаагүй байна

3. Засгийн газраас баталсан сангаас үзүүлэх үйлчилгээ, үйл ажиллагааг зохицуулсан журмын олон удаагийн өөрчлөлтөөс эрх зүйн зохицуулалт хангалтгүй, сангийн хөдөлмөрийн дотоод журамд зарим нэгжийн чиг үүргийг тусгаагүй, боловсон хүчин тогтворгүйгээс төрийн үйлчилгээг иргэдэд чанартай, үр нөлөөтэй үзүүлж чадахгүй байна.

4. Засгийн газрын тогтоолоор баталсан 2012-2024 оны хооронд мөрдөж байсан журмуудад сургалтын төлбөрийн зээлд хүү тооцох зохицуулалтгүй, Засгийн газрын 2025 оны 215 дугаар тогтоолоор баталсан одоо мөрдөж буй журамд ...Дотоод, гадаадын их, дээд сургуульд суралцагчдад олгох сургалтын төлбөрийн зээлийг орлогын түвшинд тохируулан төлөх боломжийг олгож..., суралцагч төлбөрийн дарамтгүй, илүү хялбар нөхцөлөөр зээл авах, уян хатан, таатай нөхцөлтэй ч улсын төсвөөс зарцуулах хөрөнгийн хэмжээ жил бүр нэмэгдэх, улсын төсөвт ачаалал үүсгэх эрсдэлтэй байна

Сангийн төрийн үйлчилгээний үр дүн:

1. Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2017-2024 оны хооронд гадаад, дотоодын их, дээд сургуульд суралцагчдад олгосон санхүүжилтээс 269,468.6 сая төгрөг буюу 57 хувийг сургалтын төлбөрийн тэтгэлэгт, 203,689.9 сая төгрөг буюу 43 хувийг сургалтын төлбөрийн зээлд зарцуулсан байна

2. Гадаад, дотоодын их, дээд сургуульд суралцагчдын хяналтын тоо, суралцуулах оюутны тоог тухайн бүр, гадаадын их, дээд сургуульд суралцах иргэдийн сонгон шалгаруулалтын явц, үр дүнг олон нийтэд ил тод зарлаагүй, салбарын сайдаас сонгон шалгаруулалтад тэнцээгүй иргэнийг тэтгэлэгт хөтөлбөрөөр суралцуулах шийдвэрийг гаргасан байна

3. Тус сантай 2017-2024 оны хооронд гэрээ байгуулж гадаадын их дээд сургуульд суралцаж төгссөн иргэдийн гэрээний үүргийн хэрэгжилт хангалтгүй, хариуцлага тооцох систем байхгүйгээс 299 иргэний 19,927,8 мянган.ам доллар буюу 71,607,560.1 мянган төгрөгийн зээлийг эргэн төлүүлээгүй байна

4. Салбарын сайдын 2022 оны тушаалаар БНПУ-д суралцаж буй 8 суралцагчид Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн нэрэмжит тэтгэлэг, 2016-2018 оны хооронд Дэлхийн шилдэг их, дээд сургуульд зээлээр суралцуулах шийдвэрийг гаргаж, Засгийн газрын тогтоолоор баталсан журамд “Сургалтын төлбөрийн болон амьжиргааны зардлын зээлийг нэг суралцагчид нэг удаа олгоно”, “сангаас өмнө авсан зээл төлөөгүй тохиолдолд зээл олгохгүй” гэж заасныг зөрчиж 3 иргэнд өмнө авсан зээлээ төлөөгүй байхад⁵ давхар санхүүжилт олгож, нийт 474,246.9 мянган төгрөгийг илүү олгосон байна.

БОЛОВСРОЛЫН ЗЭЭЛИЙН САНГИЙН 2017-2024 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ГҮЙЦЭТГЭЛ, ҮР ДҮН

ДҮГНЭЛТ

5. Боловсролын зээлийн сан нь 6 арилжааны банктай байгуулсан “Зээлийн гэрээ”-ний үүргийн хэрэгжилтийг бүрэн дүгнээгүй, холбогдох хууль, эрх зүйн акт хүчингүй болсон байхад гэрээний биелэлтийг дүгнээгүй, 2025 оны 6 дугаар сарын 30-ны өдрийн байдлаар 5 арилжааны банканд нийт 35,779,082.0 төгрөгийн үлдэгдэл байна.

БОЛОВСРОЛЫН
ЯАМ

6. Салбарын сайдаас 2017-2023 оны хооронд 10 удаагийн тушаалаар 487 суралцагчийн гэрээний үүргийг дуусгавар болгосноос 381 иргэний 11,233.2 мянган.ам долларын сургалтын төлбөрийн зээлийг чөлөөлсөн нь хуулиар олгогдоогүй эрх, мэдлийг хэтрүүлэн хэрэглэж, гаргасан шийдвэр нь хуульд нийцээгүй байна

7. Гадаадын их, дээд сургуульд 2017-2024 оны хооронд нийт 22 улсад, 103 мэргэжлээр суралцаж буй суралцагчдаас тэргүүлэх, эрэлттэй мэргэжлээр суралцаагүй 123, төгсөж ирээд санд бүртгүүлэх гэрээний үүргээ хэрэгжүүлээгүй 237 суралцагч нь эх орондоо эргэж ирсэн эсэх, суралцсан мэргэжлээрээ ажиллаж байгаа эсэх талаар бүртгэлгүй, тандах, мөшгөх судалгааг хийдэггүй, улсын төсвийн хөрөнгөөр боловсон хүчин бэлтгэсэн үр нөлөөг тооцоогүй байна

БОЛОВСРОЛЫН
ЗЭЭЛИЙН САН

8. Боловсролын зээлийн санд мэдээллийн нэгдсэн сан бүрдээгүй, ашиглаж буй мэдээллийн систем нь интеграци, автоматжуулалт дутмагаас мэдээлэл бодитой биш, Монгол банкны зээлийн мэдээллийн санд суралцагчийн зээлийн мэдээлэл зөв бүртгэгдээгүй, сангийн архивд цаасан сууриар хадгалж буй 1857 суралцагчийн хувийн хэрэг дэх баримт бичгийн бүрдэл нь шаардлага хангаагүйгээс зээлийн сан, суралцагчдын хооронд маргаан үүсэх, холбогдох баримт бичиг устаж үгүй болох эрсдэлтэй, мэдээллийн ил тод, найдвартай байдал алдагдсан байна.

Сангийн үйл ажиллагаанд тавьж буй хяналт, түүний үр нөлөө:

БОЛОВСРОЛЫН
ЗЭЭЛИЙН САН

1. Хөндлөнгийн хяналтаар тус сангийн 2017-2024 оны санхүүгийн тайлангийн аудитын дүгнэлтээр 2017-2019, 2022-2024 онуудад “Хязгаарлалттай” санал дүгнэлт авсан байна

2. Салбарын яамнаас 2019-2023 оны хооронд тусгай сангаас үзүүлж буй үйлчилгээ, үйл ажиллагаанд дотоод хяналт хэрэгжүүлсэн тайлан, дүгнэлтийг гараагүй, алдаа зөрчилд зөвлөмж чиглэл өгөөгүй, хяналтын үр дүн, үр нөлөөг тооцоогүй, салбарын хяналт сул байна.

БОЛОВСРОЛЫН ЗЭЭЛИЙН САНГИЙН 2017-2024 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ГҮЙЦЭТГЭЛ, ҮР ДҮН

Монгол Улсын Засгийн газар /Ерөнхий Сайдад

1. Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд заасан “Боловсролын зээлийн сан”-ийн зориулалт, тогтолцоо, хариуцлагын хэлбэрийг Боловсролын ерөнхий хууль, Төрийн албаны тухай хууль, Хуулийн этгээдийн Улсын бүртгэлийн тухай болон бусад хууль тогтоомжтой уялдуулах, сангийн төрөөс иргэдэд үзүүлэх үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг ил тод, нээлттэй, ялгаварлан гадуурхахгүй байхад чиглэгдсэн хууль, эрх зүйн тогтолцоог бүрдүүлэх;

2. Засгийн газраас ТБОНӨТ хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.5-д “хуульд өөрөөр заагаагүй бол төрийн өмчит хуулийн этгээдийг байгуулах, өөрчлөх, татан буулгах тухай шийдвэр гаргах, ...” гэж заасны дагуу хуулийн этгээдийг зохих журмын дагуу байгуулах асуудлыг шийдвэрлэх, тус сангийн үйл ажиллагаа, үйлчилгээ нь олон улсын сайн жишигт нийцсэн байх нөхцөлийг бүрдүүлэх.

ЗӨВЛӨМЖ

Боловсролын Сайдад:

БОЛОВСРОЛЫН
ЯАМ

1. Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд заасан “Боловсролын зээлийн сан”-ийн тогтолцоо, зориулалт, хариуцлагын хэлбэрийг салбарын хууль, бусад хууль хооронд уялдсан эсэхэд дүн шинжилгээ хийж, тусгай сангийн эрх зүйн орчныг шинэчлэх шаардлагыг тодорхойлж, цаашид авч хэрэгжүүлэх бодлогын шийдвэрийг гаргах, Засгийн газарт холбогдох хууль хоорондын уялдааг хангасан хуулийн төслийг оруулах;

2. Боловсролын зээлийн сангийн зорилго, зорилтыг хуульд нийцүүлэн тодорхойлж, сангийн бүтэц, зохион байгуулалт, үйл ажиллагаа, үйлчилгээнд нийцсэн бүтэц, нэгж, албан тушаалтны чиг үүргийг тодорхой болгох шийдвэрийг гаргах;

3. Сангаас эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй олгосон гадаадын их, дээд сургуульд суралцаж төгссөн иргэдийн гэрээний үүргийн биелэлт, зээлийн эргэн төлөлт, санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангахад чиглэсэн сангийн үйл ажиллагаанд тавих дотоод хяналтыг сайжруулж, сангийн хөрөнгийн үр өгөөжийг нэмэгдүүлэхэд анхаарах;

4. Салбарын сайдаас гадаадын их, дээд сургуульд суралцагчдыг суралцуулах шийдвэрийг гаргахдаа сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн иргэдийн онооны дараалал, эрэмбийг харгалзан сонгох, иргэнд эрх тэгш үйлчлэх зарчмыг баримталж ажиллах;

5. Салбарын яамнаас бусад яамдтай хамтран “Дээд боловсрол”-ын чиглэлд салбар хоорондын уялдааг хангасан тэргүүлэх, эрэлттэй мэргэжлийн хэрэгцээ шаардлагыг үндэслэлтэй тогтоох, сангийн санхүүжилтээр суралцаж төгссөн иргэний эзэмшсэн мэргэжлээр ажил эрхлэлтийн нэгдсэн судалгааг тогтмол гаргаж, урт хугацааны зорилго, зорилтыг хангахад чиглэсэн бодлогын шийдвэрийг гаргаж, хэрэгжүүлэх;

6. Боловсролын зээлийн сангийн одоо ашиглаж буй цахим мэдээллийн системийн ашиглалтыг сайжруулах, нэгдсэн цахим мэдээллийн системтэй болгоход шаардагдах төсөв, хөрөнгийн саналыг эрх бүхий байгууллагад хүргүүлж, батлуулах, сангийн төрийн үйлчилгээг хурдан шуурхай, чанартай, үр дүнтэй, хүртээмжтэй үзүүлэхэд чиглэсэн бодлогын шийдвэрийг гаргах;

7. Гадаад, дотоодын их дээд сургуульд суралцах суралцагчдын хяналтын тоо, сонгон шалгаруулалтын үйл явц, үр дүнг тухай бүрд нь “Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хууль”, бусад холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу олон нийтэд ил тод, нээлттэй мэдээлж байх.

БОЛОВСРОЛЫН ЗЭЭЛИЙН САНГИЙН 2017-2024 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ГҮЙЦЭТГЭЛ, ҮР ДҮН

БОЛОВСРОЛЫН
ЗЭЭЛИЙН САН

ЗӨВЛӨМЖ

Боловсролын зээлийн сангийн ажлын албанд:

1. Хуулийн этгээдийн Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ дэх хариуцлагын хэлбэрийг хуульд нийцүүлэн зөв тогтоолгох.
2. Тусгай сангийн зорилгыг холбогдох хуульд нийцүүлэн бүрэн тодорхойлох, сангийн иргэдэд үзүүлэх төрийн үйлчилгээг эрх тэгш, хүртээмжтэй, чанартай үзүүлэх нөхцөлийг хангасан холбогдох журмын төслийг дээд шатны байгууллагад оруулж шийдвэрлүүлэх.
3. Засгийн газрын тогтоолоор баталсан журамд заасан сангийн үйл ажиллагааны чиг үүргийг байгууллагын хөдөлмөрийн дотоод журамд бүрэн тусгаж, албан тушаалтны ажлын байрны тодорхойлолтыг чиг үүргийн давхардалгүй, холбогдох журамд нийцүүлэн шинэчлэн боловсруулж, батлан мөрдүүлэх.
4. Сангаас төрийн үйлчилгээг иргэдэд чанартай үзүүлэх чадварлаг хүний нөөцийг бий болгох, боловсон хүчнийг тогтвор суурьшилтай ажиллуулах нөхцөлийг бүрдүүлэх, олон улсын сайн туршлага, жишгийг нэвтрүүлэх.
5. Улсын төсвийн хөрөнгөөр гадаадын их, дээд сургуульд суралцаж төгссөн 299 иргэний 19,927.8 мянган.ам долларын сургалтын төлбөрийн зээлийг эргэн төлүүлэх хуваарь, хугацааг иргэн бүртэй хийж, гэрээний үүргийг хэрэгжилтийг хангуулах үр нөлөөг тооцож хэвших;
6. Сангийн одоо ашиглаж буй мэдээллийн системийн интеграци, автоматжуулалтыг сайжруулах, мэдээллийн давхардлыг арилгах, систем хооронд мэдээлэл солилцох, нэгдсэн мэдээллийн системтэй болгоход шаардагдах төсвийн саналыг дээд шатны байгууллагад хүргүүлэх, төрийн үйлчилгээг иргэдэд хурдан шуурхай, чанартай, үр дүнтэй, хүртээмжтэй болгох, мэдээллийг олон нийтэд ил тод, нээлттэй түгээх нөхцөлийг бүрдүүлэх;
7. Байгууллагын архивд байгаа цаасан суурьтай суралцагчийн хувийн хэрэг, баримт материалыг цахим хэлбэрт шилжүүлэх, “Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн тухай” хууль болон холбогдох хууль, журамд нийцүүлэн цаасан суурьтай баримт бичгийн хадгалалт хамгаалалтыг сайжруулах;
8. Гадаадын их, дээд сургуульд суралцаж төгссөн иргэдтэй гэрээний үүргийг харилцан биелүүлэх нөхцөлийг сануулах, шаардлагатай тохиолдолд холбогдох төрийн байгууллагын цахим мэдээллийг авах хүсэлтийг салбарын яамаар дамжуулан санал тавьж шийдвэрлүүлэх, хяналтын чиг үүргээ бүрэн хэрэгжүүлж ажиллах;
9. Монгол банкны зээлийн мэдээллийн санд мэдээллийг суралцагчдад олгосон зээлийн дүн, зээлийн эргэн төлөлтийн дүнг бодитой бүртгэж, мэдээллийн найдвартай, ил тод байдлыг хангах.